

Віолетта Дутчак

Івано-Франківськ (Україна)

ВИКОНАВСЬКА ТВОРЧІСТЬ БАНДУРИСТІВ УКРАЇНСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ У ЗВУКОЗАПИСАХ

Звукозаписи – не лише результат розвитку процесів музичного виконавства, а й важлива складова його комунікативної функції. Адже в умовах зарубіжжя, коли українські митці не мали достатньої можливості (фінансової і часової) для професійної концертної чи гастрольної діяльності, звукозапис ставав чи не єдиним способом спілкування зі слухачем. Відомий дослідник цього напрямку Степан Максимюк зауважує: «Звукозаписна діяльність – найпомітніше культурне надбання української спільноти в діаспорі..., це сліди нашого росту, наш вклад у загальноукраїнську духовну скарбницю». Звукозаписи стали фактично окремою галуззю джерелознавства – дискографією, своєрідною музично-виконавською бібліографією, «озвученою» літературою, яка створює доступ до вагомих відомостей історії виконавського процесу. Так, у звукозаписах бандуристів відображена еволюція досягнень техніки гри, удосконалення інструментарію, репертуарних жанрових пріоритетів.

Динаміку виконавства бандуристів діаспори на прикладі звукозаписів можна проаналізувати на декількох рівнях: *історичних етапів*; *жанру* – інструментальний чи вокально-інструментальний (акомпануючий та комбінований); *форми* – сольна (чоловіча, жіноча) та ансамблева (однорідна, мішана); *інструментарію* – діатонічний, хроматичний; інструментального тембру (однорідного бандурного чи в поєднанні тембрів – зі скрипкою, лірою, сопілкою, флейтою, ударними, камерним чи симфонічним оркестром, синтезованими тембрами електронних інструментів тощо); *репертуару* – автентичний фольклор і його реконструкція (думи, істо-

ричні пісні), духовні жанри (канти, псалми), академічна народно-інструментальна музика (авторська, у т. ч. обробки народних пісень), твори поп-музики, World Music, New Age; *стилю виконавства* – автентичного традиційного, професійного академічного, фольклорно-аматорського, авангардного.

У розвитку звукозаписів бандуристів розрізняємо *два історичні періоди*: етнографічно-дослідницький і комерційний (за призначенням). Якщо перший ставив метою збереження автентичних етнічних зразків українського епосу, то до другого належать «записи, зроблені з метою їх тиражування й продажу, тобто комерційні за реалізацією», хоча й не позбавлені науковою і мистецькою вартості (за І. Клименко).

Формування яскраво виражених рис стилів виконавства, що проявилось в підборі репертуару для звукозапису, виявило їх спрямованість як на внутрішні ознаки кобзарської гри та співу (національні), так і на зовнішні (інонаціональне, неукраїнське мистецьке оточення). Динаміка звукозаписної діяльності бандуристів зарубіжжя засвідчила дві взаємопов'язані тенденції. Перша – консервативна, доцентрова – спрямована на збереження традиційного бандурного репертуару (думового, релігійного, пісенного) з переважанням вокальної складової. У творах, що її представляють, тембр бандури відіграє роль етнічного показника, невід'ємного від вербального і мелодичного чинників. Друга – інноваційна, відцентрова – засвідчує входження бандурного мистецтва у світовий музичний простір, де академічний репертуар (більшою мірою інструментальний), з одного боку, виявляє високий рівень професійної майстерності виконавців, з іншого, підкреслює в бандурі (її тембрі, строї, специфіці звуковидобування) впізнаваний український «етнічний звукоідеал».

Список основних джерел та літератури:

1. Дутчак В. Звукозаписи епічного репертуару бандристами українського зарубіжжя / В. Дутчак // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Вип. 21–22. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2011.

2. Дутчак В. Звукозаписи бандуристів української діаспори / В. Дутчак // Матеріали науково-практичної конференції «Розвиток та популяризація бандурного мистецтва». – Чернігів, 2012.

3. Дутчак В. Форми, жанри і стилі виконавства в бандурному мистецтві українського зарубіжжя: звукове відтворення / В. Дутчак // Етнос і культура : Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : збірник науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки [гол. ред. В. І. Кононенко]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. – № 8–9.

4. Дутчак В.Г. Виконавські моделі в аудіографії та відеографії бандуристів українського зарубіжжя / В. Дутчак // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – В. 26–27. – Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський університет імені В. Стефаника», 2012–2013.

5. Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя : Монографія / Віолетта Дутчак. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013.

6. Клименко І. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010: Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками / І. Клименко. – К., 2010.

7. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії / Степан Максимюк. – Львів ; Вашингтон : Видавництво Українського Католицького ун-ту, 2003.